

بازگشت از یک قدمی مرگ

سینا ابراهیمی، پسرپچه هفت ساله اهل روستای محمدآباد میثم شهرستان رفسنجان هم یکی از قربانیان سگ‌گزیدگی است. به گفته پدر سینا صاحب این سگ که همسایه آنهاست، از این سگ و سه سگ دیگر در خانه‌اش نگهداری می‌کرد. او به تپش می‌گوید: «این همسایه ما سه پسرپچه هفت، ۹ و چهار ساله دارد که با این سگ‌ها خیلی راحت در خانه بازی می‌کنند. چون خانه‌اش دوربین ندارد، از این چهار سگ برای محافظت از خانه‌اش استفاده می‌کند. همسایه‌مان اغلب اوقات سگ‌ها را می‌بست یا داخل قفس می‌گذاشت اما سه پسرپچه‌اش به دلیل بازیگوشی، سگ‌ها را آزاد می‌کنند. سگی که به پسرم حمله کرد، از نوع سگ‌های بگیر است و هرکس از کنار خانه رد شود، به شدت سر و صدا می‌کند.»

شب‌هایی که سگ همسایه به سینا حمله کرد، قرار بود همراه مادرش به خانه خاله‌اش بروند که چند خانه آن طرف‌تر است. سینا از ذوق رفتن به مهمانی در خانه را زود باز کرد که سگ همسایه به سمت پسرم حمله‌ور شد. دندان‌های سگ، پوست سر، پیشانی و زیرچشم‌های سینا را درید و پدر با شنیدن فریادهای سینا و التماس‌های مادر، خودش را به در خانه رساند که سگ با دیدن او پا به فرار گذاشت. پدر که می‌دانست احتمال ابتلای سگ به هاری وجود دارد، سینا را به سرعت به بیمارستان رساند و کادر درمان، آمپول هاری به او تزریق کردند و درمان‌های لازم را انجام دادند. پدر می‌گوید: اولین بار نیست که این سگ به مردم حمله می‌کند و شش ماه پیش نیز همین سگ به برادرزاده صاحب سگ حمله کرده بود. بعد از این ماجرا، بعضی از همسایه‌ها با پلیس ۱۱۰ تماس گرفتند و درخواست کمک کردند اما پیگیر شکایت‌شان نشدند تا چند روز پیش که سینا را لت و پار کرد. پدر سینا وقتی خیالش از درمان‌های پسرش در بیمارستان تا حدودی راحت شد به در خانه همسایه‌اش رفت تا سگ را تحویل بگیرد اما صاحب‌خانه به او گفت در خانه نیست: «دروغ می‌گفت. نیم ساعت بعد آمد تا سگ حمله‌کننده را فراری دهد که نتوانست. با کمک دهیار روستا و چند نفر دیگر، سگ را با سلاح زدند و بعد با من تماس گرفتند که بیا و سگ را ببر. من هم سگ را پشت صندوق عقب ماشینم انداختم و به دامپزشکی بردم تا با نمونه‌برداری از آن مشخص شود مبتلا به هاری است یا نه.» زخم‌های سینا هر روز شست‌وشو داده می‌شود اما پدر می‌ترسد مبادا فرزند خردسالش به بیماری هاری مبتلا شود.

مسئولیت حمله سگ با چه کسی است؟

اولین بحث درباره حمله سگ‌های ولگرد یا بدون صاحب به شهروندان است که گاهی اخبار تلخی در این ارتباط می‌شنویم و برخی اوقات باعث مرگ قربانی نیز می‌شوند. مطابق قانون، جمع‌آوری سگ‌های ولگرد در حیطه وظایف شهرداری هاست و به استناد بند ۱۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، جلوگیری از شیوع امراض ساری انسانی و حیوانی و جمع‌آوری حیوانات بی‌صاحب و دفع حیوانات مریض مزاحم و ولگرد از وظایف این نهاد است. در صورت بروز مشکلات از جمله حمله سگ‌ها به هرکدام از شهروندان متولی این موضوع که همان شهرداری است، باید پاسخگو باشد و در صورت شکایت رسیدگی قضایی می‌شود. شرعا سگ نگهبان، سگ شکاری و سگ گله دارای مالیت است و از بین بردن آنها موجب ضمان و پرداخت خسارت است و این معنا را اداره حقوقی قوه قضاییه در نظریه ۷/۳۹۰۲ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۶ تأیید کرده است. حال اگر تلف سگ غیر از این موارد باشد چون مالیت برای آن در نظر گرفته نشده، ضمان ندارد. ماده ۵۲۲ قانون مجازات اسلامی مقرر کرده «متصرف هر حیوانی که از احتمال حمله آن آگاه است باید آن را حفظ کند و اگر بر اثر تقصیر او حیوان مزبور به دیگری صدمه وارد سازد، ضامن است ولی اگر از احتمال حمله حیوان آگاه نبوده و عدم آگاهی ناشی از تقصیر او نباشد، ضامن نیست. تبصره یک این ماده آورده که نگهداری حیوانی که شخص توانایی حفظ آن را ندارد، تقصیر محسوب می‌شود. تبصره ۲ نیز عنوان کرده نگهداری هر وسیله یا شیء خطرناکی که دیگران را در مسیر آسیب قرار دهد و شخص قادر به حفظ و جلوگیری از آسیب‌رسانی آن نباشد، مشمول حکم تبصره یک این ماده است» بنابراین هر چند ممکن است فرد یا افرادی مثلاً برای حفظ مسکن یا مزرعه یا کارخانه خود به سگ نیاز داشته باشند و نوعا سگ‌های نگهبانی از این قبیل قوی و تهاجمی هستند اما زمانی که صاحبان چنین حیواناتی آنها را مثلاً برای گردش به خارج از منزل یا مزرعه یا کارخانه می‌آورند، حتماً باید برای آنها پوزه‌بند ایمنی و قلاده محکم تهیه کنند.

مرحوم بهمن کشاورز، حقوق‌دان برجسته کشورمان در این باره معتقد بود: همچنین صاحب سگ که او را بیرون آورده است، باید در حدی از توانایی باشد که حیوان نتواند خود را از دست او رها و از قید قلاده آزاد و به افراد حمله کند. در صورت عدم رعایت این موارد صاحب حیوان ضامن است. اداره حقوقی قوه قضاییه در گذشته مسئولیت صاحب حیوان را به مسئولیت مدنی و ضمان منحصر می‌داند. (نظریه ۷/۵۱۷ مورخ ۱۳۸۲/۷/۱۷) اما به نظر می‌رسد شاید بتوان گفت اگر به علت بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی صاحب حیوان در نگهداری و پیش‌بینی خطرات او به کسی آسیب وارد شود، احتمالاً این فرد از باب بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی مسئولیت کیفری نیز خواهد داشت.